

Kolm vaprat Saami Ski Race'i suusamaratonil

13.04.2012 , Postimees +
Veiko Taluste, operaator ja filmirežissöör

Eestlased osalesid esmakordselt maailma põhjapoolseimal suusamaratonil – Saami Ski Race'il. Erakordseks teeb 90-kilomeetrise suusasõidu see, et kuigi kogu maratoni trass kulgeb Lapimaal, antakse start Soomes, kuid finiš on hoopiski Norras. 1. aprilli hommikul on väikeses Lapimaa külakeses Enontekiö Hettas, mis polaarjoonest 250 kilomeetrit põhja pool, külma 23 kraadi ja maas on paks lumi. Pakast trotsides on Hetta koolimaja staadionile kogunenud umbes 350 suusatajat, kes peagi asuvad rühkima mööda karmi ja tühja tundrat põhja poole. Maratoni läbijad peavad jõudma lõpuks väiksesse Norra külakesse Kautokeinosse.

Enamasti üksinda

Teiste seas on stardis ka kolm eestlast, kelle eesmärgiks pole püüda võitu, vaid raske teekond katkestamata läbida. Pika suusaretke Põhjala tundras võtavad ette Lauri Vares, Timo Vares ja Veiko Taluste. Lisaks 90-kilomeetrisele maratonile on võimalik suusatada ka 30 ja 60 kilomeetri pikkust distantsi.

Start Enontekiö Hettas on maruline, kuid kohe venib osalejate rivi väga pikaks. Suusatajatel tuleb võistlusmaa jooksul mitmeid kilomeetreid suusatada täielikus üksinduses. Filmin starti ja asun 90-kilomeetrisele teekonnale mõni minut hiljem, see tähendab mulle tervet päeva suusatamist peaaegu täielikus üksinduses.

Suusarada kulgeb mööda erinevaid järvi suurte mägede vahel 400–600 meetri kõrgusel merepinnast. Esimene järv on Pahtajärvi, mis laiub mitme kilomeetri pikkuselt kõrgete kaljude vahel. Rada on väga hea – üks klassikajälg ja üks vabatehnika suusajälg, vastavalt suusataja soovile. Iga kümne kilomeetri järel on raja ääres väike joogi- ja söögipunkt. 30 kilomeetri punkti jõudmiseks tuleb suusatada üle suure Näkkälä järve. Siin on paljudel võistlejatel juba medalid kaelas: nemad suusatasid Soome-poolse 30 kilomeetri pikkuse distantsi.

Vahetult enne Soome–Norra piiri möödun mäenõlvakule rajatud saamide asulast. Noored kihutavad mootorsaanidega lumeväljadel ja elavad suusatajatele kõvahäälselt kaasa.

Soome–Norra piiril on 40 kilomeetri joogipunktis tavapäratult palju rahvast, valitseb rõõmus ja ülev õhkkond. Lõbusalt tõgatakse: «Eesti poistel pole kuskile kiiret – nemad filmivad ja pildistavad suusatamise asemel!»

Kaastundlike pilkude saatel ületan piiri, kus lumehanges ühel pool Soome lipp ja teisel pool Norra lipp.

50 kilomeetri joogipunkt on Čáhppesi järve ääres. Kontrollpunktis pole aga enam hingelistki. Nahkadest telk on nööridega kinni tõmmatud ja lauale jäetud jõujook on jäätunud.

Jätkan suures üksinduses suusamatka otse põhja. Õnneks järgmises joogipunktis Guolehise järve ääres ootavad mind noored saami poisid rahvalikes rõivastes. 60 kilomeetrit on Hettast tuldud. Kuna olen päris lõppu jäänud, pakuvad lahked saamid lisaks pähklitele-rosinatele ka oma isiklikke võileibu.

Suusasidemed jääs

70 kilomeetrit. Jevdeši järv. Mägisel maal on pidamismääre suuskade alt kulunud. Üritan suuski jalast ära saada, et neid uuesti määrada. Ka kolme mehega kangutades ei saa me suuski saabaste küljest lahti, suusasidemed on lootusetult jäätunud. Joon kaks tassi jõujooki, haaran peotäie rosinaid ja jätkan teed.

80 kilomeetrit. Vuorašjärve lõunaosa. Siin kulub päris palju aega filmimisele.

Joogipunktis olevad saami neiud on väga sõbralikud ja uurivad, kust ma tulen ja kas eestlasi veel rajal leidub.

88 kilomeetrit. Mägede vahelt paistab all orus väike Põhja-Norra küla Kautakeino – seal on lõpp! Päike loojub, nüüd on oluline pikal ja järsul laskumisel mitte kukkuda ning viimased meetrid läbi Kautokeino rühkida. Viimane tõus ja siis on see läbi...

Kõik lõpetajad saavad kauni medali ja diplomi, tunnustuseks maailma kõige põhjapoolsema ja ühe raskeima maratoni läbimise eest. Finišis võtavad mind vastu Timo ja Lauri.

Minu suusasaapad on Lapimaa pakases aga nii kindlalt suusaklambrite külge jäätunud, et pärast mitme mehega tulutut kangutamist tuleb lõpuks saabastest välja pugeda ja sokkides riietusruumi lipata.